

Об'єднання Українських Студентських
Товариств Національного Солідаризму

З А Р Е В О

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТОК

Л И Т Е Р А Т У Р Н О Й К О М И С И И .

प. २.

МОНХЕН

Серпень 1950

ЗНАЧТ:

Др Марко Антонович: Вступне слово	ст. 3
Петро Карпенко-Кривий: х х х	4
Любомир Винар: До проблеми "батьки і діти"	5
х х х : Доповнення плану праці	11
х х х : Доповнення списку літератури	12
х х х : Повідомлення Проводу Літ. Комісії	14
Вед.: КОНТОРА	16
Емма Андіївська: ЧАС і ВВЕЧЕРІ	17
Лесь Вишневий: Кров Чарівниці	17
Андре Жид: Осінні Листки	19
Лесь Вишневий: Весна	20

М И Н И Я Т У Р И

В.Хорунжий: Утер Фелікс ?	20
О.Полтавський: Природа	21
Л.Княжич: "Комедія" одного життя	21

ПЕРЕДРУК ДОЗВОЛЕНИЙ ЛИШЕ ЗА ПОДАНИЯМ ДЖЕРЕЛА

Вступне слово.

Те, що українська література знайшлася нині в сліпій вулиці, ні для кого не є таємницею. Стверджують це з більшою або меншою відвертістю всі критики та стараються подати до того свої завваги й рецепти лікування. А стан справді загрозливий і, шонайгірше, він у великій мірі не завжди залежний від нас самих.

В огні 1917 року збудилася українська нація до свідомого життя. Не дивлячися на несприятливі обставини літературне життя відразу розцвіло буйним цвітом, даючи твори небувалої, від часів наших класиків, експресії й розмаху. В творах молодих письменників про-явилася така могутня віра в себе й у покликання української нації, що мистці слова стали відразу в політично розгублених часах 1920 років, неофіційними провідниками нації. Це зовсім слушно ствердив С.Маланюк :

Як в нації нема вождів,
Тоді вожді її поети ...

Відтогоч української літератури став силою фактів одним із найважливіших фронтів нашої боротьби за краще завтра нашого народу проти внутрішніх і зовнішніх ворогів. З післяреволюційної літературної творчості черпав у значній мірі свій світогляд і український націоналізм, який гоїно в другій фазі свого переможного походу до нашої найдорожчої мети, обґрунтував свої змагання солідними світоглядом - ідеологічними дослідженнями.

Фізичне знищення мистців слова на наших землях, що опинилися під московською окупацією на початку 30 років, було захлившим ударом, але навіть цей факт не змінив стану речей, хіба що перекинув питомий тягар боротьби на захід. Бо вже виросла генерація націоналістичних поетів, яка перебрала в свої руки провід. Завдяки таким еміграційним поетам, як Ю.Липа, С.Маланюк, О.Ольжич, О.Теліга, Л.Мосендз та Юрій Клен (О.Бурггардт) і інші, українська література вогневу пробу, але й виказала на довгі роки наперед, на яких позиціях мусить стояти рідне письменство, якщо воно хоче виконати своє нелегке завдання супроти батьківщини з її потребами.

Але надійшли жорстокі часи другої світової війни. В першій лаві борців Української Національної Революції загинули О.Ольжич, О.Теліга й цілий ряд інших доказуючи ділом, що національна ідея для них не була порожньою фразою. Після закінчення війни невблаганна смерть забрала з-поміж нас Ю.Клена і Л.Мосендза. Всі ці втрати, подібно як насильна ліквідація 1933-34 років відбулася фатально на дальшому розвитку нашої літератури.

В зв'язку з відходом справжніх велетнів стали на перший план виходити люди під кожним оглядом другої гарнітури. Без духової потужності, зате з великими амбіціями використовуючи ззовні гарні, але порожні, бо не пережиті і не відсуті до глибини душі, фрази, ці другорядні письменники створили порожню метушню без посвяти, без ідей, без мети, довкола фірми з трьох літер МУР.

З легкої руки ідеологів без ідей такі друго- й третторядні письменники означалися мало не геними, а графомани, що наближались або й перейшли вже третій десяток свого віку, ставали молодим доростом і "надійним явищем".

Вся ця внутрішня забріханість не могла пройти безкарно. Так само скоро як МУР повстав він розсипався не залишаючи по собі й сліду, якщо не зараховувати негативів. Ці негативи це й нині тому так тяжко лікувати, що часово недовге існування МУРу внісло його до деморалізації й анархії в храм, що йому на ім'я УКРАЇНСЬКЕ ПИСЬМЕНСТВО, профануючи цю вітку мистецтва в очах широких кіл громадянства.

Висновки з повище сказаного не управнюють нас до оптимізму. Брак відповідно поставленої літературної трибуни, брак авторитетів помішання найпримітивніших критеріїв з конечністю приводять нас до переконання, що з тої сліпої вулиці зможуть нас вивести ті люди, ті, що переживають і вміють непідроблено переживати свіжі почуття і виливати їх щиро на папір, ті, що вміють всім серцем любити і ненавидіти, але не вміють кривити душею; ті, що може будуть поставлятися до принципів літературної праці, до рідного слова і відчуватимуть у собі внутрішню потугу підняти нашу літературу і потести її на ті позиції, з яких вона зійшла на манівці. І тому ми передаємо слово тій справі.

І тому ми передамо слово тій справді молодій молоді. Дорога їй тяжка і ця молодь мусить собі добре усвідомити всі труднощі, що чекають її на шляху. Але нація мусить розвиватися і йти вперед — тут саме їй знову мусить прийти з допомогою література захоплююча, сильна, безпосередня, щира й етично-моральна та під оглядом ідейним бездоганно чиста.

Може перлі спроби молодих пер і не виправдають тих наших високих стремлень, допомогти воюючій нації в її змаганнях на життя і смерть, але при допомозі старших арбітрів, при совісних студіях сучасних чужих літератур і при поважному ставленні до рідного мистецького слова і до тих високих ідеалів, що їх видвигнув український націоналізм, справа нового українського письменства, віримо, може бути зрушеною з тої мертвої точки на якій вона знайшлася.

Бажаємо нашим молодим якнайбільших успіхів у їх тяжкому по-
ході вперед, на зміну.

Др. Марко Антонович

Петро Карпенко-Криниця:

Зоріє за шибамн тиша
І вишня, мов біла хмарина, цвіте.
Заснув хтось. Розмірено дише...
І бачить дитинство своє золоте.

Комусь подаровано радість.
Комусь неотруєне щастя дано.
І тільки до мене відраді
Закрито назавжди і двері й вікно.

Що ж, спить, чи виходьте під зорі,
Чи мозок оглушуйте міццю вина,
Я буду за всіх вас до змори
Страждати й горить за квадратом вікна.

За всіх вас, пробитий стилетом,
Надлюдської муки, гасити жалі...
О, так, українським поетом,
Повірте, найтяжче ходить по землі !

ДО ПРОБЛЕМИ "БАТЬКИ І ДІТИ" В ЛІРИЧНІЙ ДРАМІ Л.МОСЕНДЗА "ВІЧНИЙ
КОРАБЕЛЬ" X
(В скороченню).

Дивлячись в перспективу століть, стверджуємо певні симптоми нездорових проявів, що в основному загострюють відношення "дітей" до "батьків" і навпаки. Із поступом часу це загострення прибирає чим раз виразніші контури і само по собі являється шкідливим явищем в культурно-політичному житті нації.

Саме тепер за останні десятиліття пропасть непорозуміння між старшою генерацією і молодим поколінням поглибилася, набрала доволі гострих форм, стаючи одною з найбільш чіпких проблем нашої спільноти під сучасну пору.

Цю ускладнену проблему намагався розв'язати Л. Мосендз в своїй ліричній драмі "Вічний корабель". Саме з цих мотивів хочемо проаналізувати цілу драматичну акцію цього болючого питання. Тематично ця річ чужа (з історії Нідерляндів), однак як і кожний символічний твір, цілком певно можемо цілу драматичну акцію перенести на наш національний ґрунт, на наше національне життя.

I.

Ціла подія відбувається в місті Брюгге й на океані, приблизно під кінець 16ст., по замордованню Вільгельма Оранського, правителя незалежних Нідерляндів, прозваного "Мовчазним". Центральна постать, а zarazом герой твору це Ганс ван Лоос - нідерляндський купець, батько двох синів (Клеаса і Ганса) і доньки Марти. Ван Лоос дістає лист із вістком, що до Брюгге наближаються еспанці із ворожими замірами "по геретицький, фляндський сунуть хліб". Захуреному батькові приносить Клеас запрошення на народне віче в ратуш. Від цього моменту проблема "батьки і діти" стає актуальною.

Між батьком і сином вив'язується маленький діалог на тему майбутньої боротьби із еспанцями. Батько не вірить в сили народу, бо немає Мовчазного - колишнього славного вождя фляндрийців.

Ганс: Стривай Клеасе ! Чи не рано почав радість ? Хто ж поведе ?
Нема Мовчазного !

Клеас: Ось горе ! Без нього теж гаразд буде ! Зіпхнем таки еспанців в море !

Зразу ж наявнопадає протилежне міркування батька - представника старшої генерації і Клеаса - представника молоді.

А даліше: Ганс: Час інший був
Тоді Мовчазний був із нами
Тепер немає. І загув
Негоди вихор над ланами
Піль фляндських...

Клеас: Хай же Бог із вами !
Чого так духом впали ви ?
Ми ж, як один...

Ганс: Його не стало
А де немає голови
Там рук, синашу мій, замало...

Колізія між батьком і сином загострюється. Клеас закидає батькові упадок духа "чого так духом впали ви ?" Він запевняє, що молоде покоління, всі як один стануть до боротьби із наїзником. Однак на свій "солом'яний" запал дістає від батька влучну відповідь "а де немає голови, там рук - замало". Мусимо признати, що в цій сентенції батька таїться твереза, раціональна правда - бо дійсно маса без проводу нічого позитивного не зможе зробити, а навіть хоч має добрі заміри, однак через свою незорганізованість поповняє низку політичних нетактів.

І хоч син запевняє, що всі вони стануть до боротьби, то в місті вже запанував хаос "в шинках - натовп, в домівках плач, гуртки-чутки... і зрада може" А саме в такий час треба задержати рівно-вагу духа і бути відпорним на різні ліричні примхи серця. І рівнож в користь батька порада синові, що "слова порожні не допоможуть" - тут треба залізної руки, а на думку батька другого Мовчазного серед нідерландців не знайти. Саме в цьому заключається песимізм батька і дійсно, як ствердив син, упадок духа. Клеас натомість не попадає в духову депресію, він певний в перемогу нідерландців.

Чого ж ви бідькастесь тату
Невже ж у Фляндрії нема
Людини, щоб її обрати
Вождем ?

Ганс натомість уникаючи прямої відповіді дає вдалу характеристику вождя:

Ні, справжній вождь той не чекає
Коли до нього всі придуть,
Права обов'язки дадуть
Він сам приходить й забирає

.....
Він скаже тільки: я веду,
Бо вести призначен зроду !
Та лише вовчий дух
Ви розпізнете виявляти
Берлом залізним буду вас
Я пасти...

Тут маємо подану характеристику вождя - генія, такого, якого знаходимо на сторінках історії дуже рідко - вождя з уродження і покликання. На думку Ганса таким вождем із покликання був "Мовчазний" він дійсно має отару - нерід "берлом залізним" - й тоді не було хаосу (як тепер) - лиш спокій і розважність поступування... З міркувань батька і сина виносимо, що проти себе стоять дві скrajні сили - батько проти боротьби - син за. Батькові думки диктує холодний раціоналізм - синові ірраціоналізм - почування. З емпіричних дослідів знаємо, що найкраще із двох скrajностей вибрати середню, бо скrajности по своїй суті мають багато хибних потягнень. Тому Ганс, як голова родини знаходить ту середню: "хай збереться

В далеку путь уся сім'я

.....
І може сонце волі нам зійде,
Якого ми ніколи вже не втратим...
Від меж нещастя, насильства і біди
В край обітований приїдемо.....

Отже як бачимо ця "середня" доволі опортуністична, а зараз вигідна для батьва. Вигідна із багатьох причин - в першу чергу він не виставить на фізичне знищення себе і своєї родини, а вдруге може справді знайти "сонце волі" в обітованій землі.

Друга сценка відбувається в міському ратуші. Народню раду відкриває бурмістр. Сам він, як виходить з його промови "свободолюбивий пацифіст". В нього на першому місці не нація, а матеріальні добра: "не було крові, ні сліз

зростає достаток, Брютге ріс...
Бо мав він гроші, вмів платити
За гроші й вольности придбав.

Ось міркування пацифіста який репрезентує рівнож промарок "батьків", але іншим характером як Ганс. Це тип звичайного раба, що за гроші - вольности придбав.

Бурмістр: Ось маємо ми волю
Та, що вона коштує нас...
Занапалили тиху долю...

І аж до кінця орації невільничі стогони пана бурмістра. Оприділювати цього "батька" думаємо, що недоцільно - своїми думками сам себе оприділив. Одне лиш певне а саме, що він тенденційно настрює громаду до здачі міста. По закінченню цього "вступного слова" забирає голос радник ч.І., що свою промову зачинає говорити із типовою поважністю боягуза:

З бурмістром згоджуюсь я
.....
Давайте ж вийдемо усі
ціла міська славна рада
до військ еспанських. Хліб і сіль
їм понесемо...

Отже 100 відсотковий компроміс - найкраще без бою запрягтися у ворожий комут і тягти невільничий плуг...

На салі на щастя не всі батьки поділяють думку радника ч.І. Ось виступає другий радник із обвинуваченням: "Гей - це зрада"

На цю вдалу "провокацію" радник ч.І. звичайно приготіваний...
Не даром має стаж радника, а в слід за цим реторичну підготовку:

Ні зрадник той, що хоче бою
та проти списів хоче йти
без зброї з голою рукою

На перший погляд це цілком раціональне заключення "з мотиком проти сонця годі"... однак це лиш фрази, що на меті мають відстраляти від бою. А далше цей батько радить, щоб зачати наново (в ярмі) збирати сили "бо краще для вітчизни жити, ніж вмирати - а наші мрії здійснять діти". Завваження слухне та лиш не в такій ситуації, що заіснувала в місті Брюгге. А далше все зіпхано на діти, мовляв "ми піддаємось, зачнемо мирно жити, а діти за нас докінчать діло"... Цілком вміло розбиває його твердження радник ч.2.:

А чом же ти такої гадки,
Що міць чужинної пати
Спроможуть знищити нащадки,
Як не навчили їх іти
Батьки до ясної мети?

За ним і правда - бо хто ж дасть тим дітям - молоді приклад?
Хто може мати більший вплив на молодь, як не батьки? Хто їх переконає, що "воля вижча понад усе".

Наколиб громада пішла за порадою бурмістра і радника ч.І. то виховалаби не міч не покоління рабів, що лише призвичаїлось до свисту нагайки чужинця.

Свою промову радник ч.2. кінчає:

Змагатись за святую справу
віддати за неї піт й кров.
Еспанцям мєсть, краю-любов
й перемогти.

Саме він, цей виняток з батьків, являється самотнім живим містком сполучення між цими двома генераціями... на жаль це лиш виняток... Щоб злагіднити ситуацію бурмістр дає голос поважному громадянину Ван Лоосові з якого поглядами на боротьбу ми вже заізнались в першій картині. Його девіз це "від боротьби загибель, згинем!" Щоб виправдати свою боязнь каже: "не кличу я в ярмо еспанське, але не кличу до борні". Він бачить лиш один доцільний вихід з так тяжкої ситуації, а саме: покинути рідний край і податися на чужину "творить нове життя в краю прєсбитєра Йоганна^{xx}"

Почувши таку пропозицію громада заворушилася, дались чути різні голоси характеристичні кожному народові: перші дякують Гансові, як спасителеві, що вивів народ з так критичної ситуації, дякують йому, як тому що "дорогу спасіння нам відкрив". Другі це ті, що постановили боронити батьківщину "це кличе одчай тебе Лоосе, щоб кинуть вітчину" - це в першу чергу молодь. Більшість була схильна із пропозицією ван Лооса - вони рішили виїхати геть, опустити рідну землю. Отже наявно констатуємо розбіжність думки - молодь за б о р о т ь б о ю, батьки за в т е ч е ю.

Найбільш цікавою являється третя картина. Саме вона є тою кульмінаційною точкою спору між "батьками" і "дітьми". В цій картині Л. Мосендз мав якнайкращу змогу показати в ґрунтовному різницю психіки старшого суспільства і молоді.

Ганс в ролі батька думав, що йому ніхто з родини не буде ставити опору. В своїх міркуваннях завівся. Перша на перешкоді стає таки його власна дружина що змальована в драмі, як символ совісти роду. Вона стоїть на засаді традиції - тут поховані батьки, тут слава минувшини, тут вона помре. Друге "вето" заявляє його донька Марта, що персоніфікує майбутність весни. Вона лишається, щоб разом із своїм Яном (її нареченим) продовжувати боротьбу:

Не пустить доти з своїх рук

.....каравчої зброї

Аж ми діб'ємося свого

Нас кличе Фляндрія до чину !

Ми не одні ! Нас тисячі !

Нам ім'я молодість - натхнення,

Ми маєм плуги і мечі !

Такі думки і настановлення дівчини - революціонерки. Боротьби не боїться - навпаки хоче активно включитися в процес визвольних змагань за свободу Батьківщини. І тут її міркування не є короткозорі, необдумані - вона заявляє, що "ми маєм плуги і мечі", а там де плуг символ видаєності землі, а меч символ збройної руки, то перемога є запевнена.

На запит батька хто ще хоче його опустити виступає наймолодший син Міхель: Не зможемо мати нової

Бо Фляндрія з нами вічно

В руках наших сяє зброя

А, в серці - вічності свічі.

Це якраз найбільш характеристичний тип нового покоління, яке не боїться грозьб своїх батьків, мовляв "загинеш в знищенні, вірі" - він знає лиш одне, що "той плаче що губить віру", а без віри всі намагання - плани сходять внівець. Він репрезентативний тип цілої нації який сполучив віру з волею, що в заключенні дало майбутню перемогу Фляндрії. І саме тут добачуємо кульмінаційний пункт колізії між "батьками" і "дітьми". Батько наказує рятуватися, покидати свою рідну землю і шукати нової батьківщини. Діти не слухають, бо вони цілком інакше утїмають життя як їх батьки.

Четверта сцена відбувається на океані, в часі шукання нової батьківщини. Ганс начальник експедиції. Серед біженців постійна зневіра, що проявляється в наявних погрозах до свого провідника. Сам керманич сидить в капітанській каюті серед важких дум... нараз привиджується йому постать дівчини і хлопця, цебто дух сина і доньки. Вони йому сповідають, що Брюгге вільний, його діти впали на полі слави. Зодчас Ганс намагається відібрати собі життя, одначе символічні постаті присуджують його і всіх тих, що йому повірили на вічну мандрівку - вічне вигнання. Так за свою зневіру батько зістає належно покараний носачи на собі культ доживотнього біженця.

II.

Проблема батьки і діти зазначається в багатьох культурних площинах різних народів і завжди є інтерпретована з різних точок бачення.

Наприклад У. Самчук в третій частині Волині: "Батько і син" рівнож намагався показати взаємодієшення між старшим поколінням і молоддю на селянській платформі. І тут характеристичні будуть слова старого Матвія, представника старшої генерації: "Немає кому їх (майно) передати. Нащо ціле життя дерся, як той останній каторжник".^{xxx} Що ж на те молода генерація, акрі виявником-Володько: "Я того не потрібую, піду у світ, знайду для себе роботу. Я не хочу так жити як жили ви, як жили батьки, як жили діди." Саме тут стверджуємо революційність поглядів молодого покоління, яке вже не хоче так жити в ярмі як їхні батьки, воно стремить до кращого, до виборення своєї самостійності.

Ось Микола Куліш в "Патетичній сонаті" описує дуже докладно московський світ в добі революції. Ми знаємо, що саме через тих Жоржиків - представників молодого покоління, московська імперія завалилася. А далше чи не змальовує він прекрасного типа української дівчини Марини - Чайки, що на визвольну боротьбу вже не дивиться через такі рожеві окуляри, як її батько - типовий романсисти, який в 20 столітті мріє про козацькі чуби й червоні шаравари. Чи не застановлять нас слова Чайки-Марини: "Але я знаю, що того лише ідеї переможуть, хто з ними вийде на ешафот і смерті ввічі скаже" ?^{xxxx}

Чи не порушує цієї теми А. Любченко у "Вертепі", що завершує образ української духовости, доби 20 років в національно-політичному і загально філософських проявах, де в одному з пірозділів - "Лялькове дійство або повстання крови" в розмові двох батьків знаходимо таку характеристику молоді: "Так ! Наша молодь, що напосна південним сонцем насичена південною свіжиною і зовязання вона хороша як оці свіжі бадьорні звуки серед ночі. Вона заповзята і витривала".

Цю проблему не лиш порушував в своїх творах Самчук, Куліш і Любченко. Її знайдемо майже в кожного видатнішого письменника. Леонід Мосендз писав ліричну драму "Вічний Корабель" рівнож в часах майже кульмінаційної точки колізії між цими двома основними прошарками суспільства. На думці маємо часи вісниківства очолюваного Д. Донцовом. Це період де під впливом ідеології Донцова мав би зродитися новий тип волевої людини... "інші типи потрібні, інші люди потрібні... не лінива кров південного грецьосія, лиш "тяжкоплинна як мед" яких ваблять не Кулішівські чернигівські затишки, ні херсонські сонятні машинні утоції, а річі абстрактні - "щоб Дону шоломом іспить", ваблять мінливі простори і збуджений порив вперед. Не зносити а формувати життя".^{xxxxx}

І хоча деяке навітлення фактів є правдиве в Донцова, однак під впливом його ідеології не зродився бажаний тип нової ідейної людини... Виникає питання чому ? А саме тому, що Донцов, стоячи в основному на матеріалістичних світоглядових позиціях попав у колізію із старшою провідною верствою, тому що хотів зробити раз в основному прогалину між батьками і дітьми. Але тут цікаво замітити одно маркантне психологічне явище: діти з часом стають батьками і до своїх дітей займають таке саме становище як мали перед тим до них батьки. Тут маємо оцей вічний двигун: кожний переходить свій бурхливий період молодости, опісля стається більш уміркованим, більш послідовним в своїому думанні і чинах - цілком протилежно до молоді, що живе хвиловими емоціями - захопленням і яка має багато більше енергії поборювати життєві перешкоди. І саме в цьому добачуємо основну різницю психіки двох основних прошарків нації.

Одним з найповажніших середників лучби батьків і дітей є література, що являється живим дзеркалом майже всіх ділянок нашої національної культури. Саме ця література перебуває мабуть під теперішню пору свою кризу. І так в Мюнхені - Карльсфельді 1946 року повстав МУР, що за мету взяв об'єднання всіх українських письменників на еміграції. Між іншим в першому збірнику в передовій статті читаємо: "Будемо нещадними з тими, що дешевим коштом намагатимуться здобути ярлик мистця... Будемо вести саме за це змагання. Ми всі разом більші менші і малі... старші, молодші і молоді... без упередження і дрібного амбіціонерства шануючи себе і шануючи тих, що біля нас. Як бачимо об'єднання мистців поставило собі важкі завдання, а саме нести відповідальність перед цілим українським народом за літературу. І що ж далі - повне розчарування і недовіра до нашого старшого покоління, яке взяло на себе цей тягар. Ось 1946 р. накладом газети ЧАС появилася збірка новел І. Костецького "Оповідання про переможців" де на титульній сторінці чорніє "мала бібліотека МУРу художня література" -, а далі в жовтні 1946 року появилася перше число літературного збірника ХОРС, де знову на титульній сторінці читаємо "красне письменство і мистецтво", а в середині від сторінки 49 до 68 тягнеться преспокійно "Оповідання" Ігоря Костецького "Божественна лжа" - де ці оповідання з літературою мистецькою не мають абсолютно нічого спільного, вони являються її живим запереченням. І тут МУР не пошанував ані себе "ані тих що біля нас", а найбільше не пошанував української культури. І чи може молодь брати приклад із своїх батьків - патронів національного мистецтва? І хоча знайшлися винятки із старших^а то ніхто їх не підтримав - це були і є винятки. То ж в цій ділянці мистецтва за допомогою якого батьки могли порозумітися з дітьми грубо завинило старше покоління.

Розв'язуючи проблему батьки і діти виключно в творі Л. Мосендза "Вічний корабель", бачимо, що він її розв'язав доволі ясно і просто. Прикмети цих двох генерацій характеризує різко - батьки, яких репрезентує Ганс це патріоти в минулому. Вони можливо що колись воювали, але тепер прагнуть спокою, втікають від тої боротьби, що самовизначає націю. В протиставленні до батьків діти це поступові типи, які оцінюють вагу хвилини - вирішують боротися... Як результат діти перемагають ворога, а в цей час батьки повтікали "шукають нової батьківщини". За це судьба засуджує батьків на вічне вигнання - на те, щоб збагнути суворі закони Вічного Чину, щоб вони сталися ментом морі для тих всіх, що не знають ціни рідній землі - рідній ідеї. Тут треба зазначити, що Мосендз не генералізує психіку батьків він знаходить в одиниць позитивне думання відносно оборони держави. Вони співпрацюють з молоддю, дають їй напрямні, але не лиш одиниці... Однак, як ми вже зазначили, що цей твір появилася у Віснику Донцова в часах, коли цей останній поглибив провалля незгоди між старшими і молодшими, що на думку деяких "не до вилічення". Тому маємо відвагу твердити, що Л. Мосендз мабуть тенденційно за напрямними ідеології Донцова так різко осудив старше покоління. Молодь, яка вирізняється своїм темпераментом не може зрозуміти дипломатичної послідовності батьків, а батьки що проходили колись цей бурхливий період молодости не можуть в ж е зрозуміти своїх дітей. І саме ціла національна трагедія в тому, що ці прикмети старших і молодших повинні себе ДОПОВНЮВАТИ, А НЕ РОЗБИВАТИ. Зважмо, що коли б взяти від батьків послідовність, холодний розум, а від молоді віру і волю - тоді у висліді дістанемо тип дійсно державотворчої людини. Ми думаємо, що проблема батьки і діти назріває у нас до взаємного порозуміння, це лиш проблема короткого часу. Ми віримо, що Дух Української Нації повинен в якнайкоротшому

часі цю некучу справу розв'язати і у висліді дати справді оптимістичний тип людини з позитивними прикметами "батьків" і "дітей".

Не забуваймо, що скрайностями не можна в житті керуватися, не можна будувати держави. І доки цього наше покоління не зрозуміє, або не схоче зрозуміти, доти ми будемо політично незрілими в повному розумінні цього слова.

То ж тільки в НОВОМУ ЗДВИЗІ ДУХУ НАЦІЇ ці два покоління себе зустрінуть не як ворожі, лиш як рідні і дійсно стануть державо-творчими.

Л.Винар

- х. "Вічний Корабель", 1933 Л.Н.В., Книга 10 за місяць жовтень.
xx. Край Пресбітера Йоганна - це обітована земля нідерландців, яку зрадив ван Лоосові його батько на смертній постелі.
xxx. Третя частина "Волни" - "Батько і син" 70 ст.
xxxx. М.Куліш: "Патетична Соната" УВ 1943. 43 ст.
о. Дмитро Донцов: "Санчо Панца в нашій дійсности" Л.Н.В. 1934.
оо. На думці маємо виступ із своїми критично-літературними статтями Дра О.Гриця ("Банкрот літератури"), де виразно вказані недотягнення й хиби деяких письменників згуртованих в МУРі.

ДОПОВНЕННЯ ПЛАНУ ПРАЦІ ЛІТЕРАТУРНОЇ КОМІСІЇ "ЗАРЄВА" X. (В.Л.)

А. Вісниківський період.

- І. б) проза: В.Королів - Старий
М.Матіїв - Мельник
Р.Кучабський
поезія: Б.Нижанківський
В.Пачовський
В.Пострилач
Др.А.Річинський
в) жінки: І.Вільде
С.Яблонська
М.Підгір'янка
К.Малицька
г) Літературна критика:
А.Гранічка, Ю.Липа, Є.Маланюк, Л.Мосендз, В.Дорошенко,
Гончаренко, Коструба

II. Католицька література:
"Дзвони" - критик М.Мох

III. Від 1933 року в Празі виходить журнал "Проблем.", де поміж чисельними співробітниками знаходимо таких письменників:

- В.Гренджа-Донський
І.Колос
І.Ірлевський
Лука Демян
М.Різко і багато інших

IV. Червона Калина : Воєнні події 1914 - 20 років знайшли свою синтезу в письменстві у видавництві "Червоної Калини". Тут твори в загальному баталістичного характеру з останньої боротьби за національне визволення. Знані: Р.Купчинський, А.Курлидик, Ф.Дудко, В.Софронів-Левинський, Матіїв-Мельник, М.Лепкий, Є.Екхрумеляк і багато інших.

V. Літературне Об'єднання : В роках 1933 створюється й діє в Галичині т.зв. "Літературне Об'єднання" в склад якого входили:

В.Ткачук,
І.Керницький,
В.Нижанківський,

А.Курдидик,
М.Голубець,
І.Черняк і інші

УІ. У Варшаві приблизно в 36 - 38 роках появляється літературний журнал "МИ", що тримався ідеологічної лінії Ю.Липи. Ціле це об'єднання дістало назву "Варшавська школа". Співпрацювали:

С.Гординський Я.Дригинич
Н.Лівицька-Холодна А.Крижанівський

Критики : І.Дубницький, Б.Ольхівський і інші

Б. Українська література під більшовицькою окупацією.

Письменники: Дмитро Борсяк
О.Кониленко
Д.Загул
Р.Шевченко

Іван Ле
М.Івченко
С.Васильченко
С.Жигалка

письменниця М.Могилянська

критики : Я.Савченко, О.Дорошкевич, Ф.Якубський, О.Білецький, П.Филипович, Юринець.

Новітня генерація письменників:

Я.Кочура
П.Дорошко
А.Малишко

І.Кочуга
Л.Первомайський
І.Нехода

В. Еміграційна творчість.

На еміграції треба відмітити появу, а згл. продовження видання Л.Н.Вісника під редакцією проф.В.Шульги. У Віснику співпрацювали:

А.Гарасевич Є.Маланюк
Ю.Клен Л.Мосендз
В.Білик О.Грицай
Л.Луців (А.Граничка)

Г. Перекладна література.

Безперечно що в своєму плані праці Літературна Комісія узяла до уваги відділ перекладної творчості наших письменників усіх трьох періодів. Працівники на полі перекладної літератури будуть згадані в окремих виданнях.

х. Гляди Інформаційний Листок Літературної Комісії ч. І за квітень 1950.

За вказівки і поради відносно цього плану праці складаю якнайшвидше подяку Вп.Панам Дрові О.Грицаєві, проф.В.Шульзі, проф.М.Федусевичеві, дир.Б.Загайкевичеві, проф.М.Мухінові, ред.А.Курдидикові, дрові М.Антоновичеві, проф.В.Голембійовському, О.Зінкевичеві.

Доповнення списку літератури. х.

Вісниківський період.

Антонич Б.:

Книга лева (1936 Львів)
Три перстені

Бндик Р.:

Відчиняю вікно
Зелена Євангелія (Львів 1938)
Не легко відійти
Ротації

Дараган Ю.:

Сагайдак

Дудко Ф.:

Великий Гетьман

Курдидик А.:

Осьмек
До ясного завтра
Від Попраду до Тису
Тайна одного знайомого
Три королі і дама
Ясні вогні (Львів 1929)

Липа Ю.:	Бій за українську літературу Печать Світлість Суворість Призначення України (Львів 1939) Розподіл Росії (1941) Чорноморська доктрина (Варшава 1940)
Маланюк Є.:	Земна Мадонна
Мосендз Л.:	Литинство Порфірій Горотак
Нижанківський Б.:	Актор говорить Улиця
Ольжич О.:	Підзамча
Самчук У.:	Помста Гаффи
Стефанович О.:	Поезія (1927) Стефанос (1942)
Ткачук В.:	Сині чічки
Чернява І.:	Люди з чорним піднебінням На сході ми Портрети без етики

Українська література під більшовицькою окупацією

Антоненко-Давидович М.:	Запорошені силуети Просвіта Синя Волонка Смерть Клятва Ми гордо підносимо Висота 206 Танець живота Україна
Бажан М.:	Безсмертя Вириджала мати сина В рідному селі Звичайна історія Ніч тривоги Перемога Подарунок невідомої Рядовий Шевченко Щастя
Ле Іван:	Троєкутний біл Десять Зелена сорочка Голоса ході
Качура Я.:	Партизани в стінах України Приїждить в Мавонкове Отак загинув Гуска (1927) Вічний бунт (1934) Поверот Марка (1930) Мати воїнів Партизани Хустина
Косинка Г.:	Пам'ятник Богдана Слово про рідну матір Чапа дружи
Корнійчук О.:	Любіть Україну Солдат правди Вчора в Берліні Наша слава
Куліш М.:	Генерал Макордзюба Наречена
Первомайський Л.:	
Рильський М.:	
Сосюра В.:	
Тичина П.:	
Яновський Ю.:	

Еміграційна творчість

Гарасевич А.:	Плач Єремії (ЛНВ 1949)
Гординський С.:	Оксана
Ізарський О.:	Ранок
Кримський В.:	Втеча
Карпенко-Криниця	Полум'яна земля
Маланюк Є.:	П'ята симфонія (1949 ЛНВ)
Мосендз Л.:	Волинський рік (Регенсбург 1948)
Чапленко В.:	Муза та інші оповідання

К р и т и к а

Бойко Ю.:	До проблеми Франкового романтизму Куди ідемо? (Рідне Слово ч.6-1946)
Грицай О.:	В тузі за архитвором (Рідне Слово) Володарка слова Ескізи до трьох літературних портретів "Юність Василя Шеремети"
Державин В.:	Поезія героїзму Поезія широти Українська еміграційна література-1945-47
Луців Л.:	Улас Самчук - ОСТ
Шерех Ю.:	Прощання з учора У задушному повітрі Шабля і думка (Тижневик ЧАС)

х. Гляди Інформаційний Листок Літературної Комісії ч.І за квітень 1950

oo

Провід Л.К. "Зарево" повідомляє, що згідно з методикою праці слідуючі члени Л.К. зголосили свої теми над якими вони тепер працюють:

Др. М. Антонович: "Причинки до ідеології МУРу"

Др.Б. Винар: "Спроба характеристики "націоналізму" М.Хвильового"

Л. Винар: "Вісниківський світогляд у навітленні тогочасних поетів"

В. Дмитріук: "Відзеркалення літературних зацікавлень і літературної діяльності за часів НЕП-у"

Інж.А.Жуковський: "Повоєний стан української літератури на рідних землях"

Мгр.І.Лисий: "Проблема механізації людини в творах Домонтовича"

Побивайло Анна: "Значення і вплив М.Хвильового на сучасну українську літературу"

Дипл.екон. Плавук Микола: "Листування Драгоманова з І.Франком"

Петренко Леонід: "Тип волевої людини в творах І.Багряного"

Шевченко Олексій: "Земля і покоління"(на основі "Волині" Самчука)

У перекладній діяльності з чужої літератури:

С.Антонович: "Випитки з твору Томаса Манна "Доктор Фавстус"

В.Дмитріук: "Андре Гід:Осіньні Листки" і "В.С.Бенет:Америка"

О.Врублівський: "Вибір з новель Марка Твейна"

О.Шевченко: "Новелі Е.А.По"

Опрацьовані теми:

Др.Б.Винар: "Верлен, Малларме, Рембо й їх укр.наслідники"

"Вплив волюнтаризму на творчість укр.письм."

Любомир Винар: "Віршописець-ремісник"

"Батьки й діти"(на основі ліричної драми Л.Мосендза: "Вічний корабель")

О.Шевченко: "Без ґрунту"

"Розуміння аристократії як провідної верстви нації"

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРОВОДУ Л.К. "ЗАРЕВО".

1. Кожний член ЛК зобов'язаний в найкоротшому реченні подати назву вибраної теми.
2. негайно повідомити секретаря проводу, які матеріали чи твори з обсягу запланованого є в вашому посіданні і чи на випадок потреби зможете їх виповичити. З існуючого вже обширного реєстру можуть користати зацікавлені члени. Звертатися до секретаря.
3. На "Видавничий Фонд" Л.К. проситься надсилати пожертви. Зокрема з уваги на великі витрати на поштові пересилки долучати поштові купони.
4. Провід Л.К. іменував своїх представників-інформаторів в країнах зах. Європи і Америки. Вони будуть в близькому зв'язку з проводом Л.К. і матимуть завдання інформувати провід про літературне життя в даній країні, а також про організаційні можливості іт.д.

Іменовані представники:

на Німеччину	-	Петренко Микола
" Францію	-	Зінкевич Осип
" Канаду	-	Плавук Микола
" США	-	Купчинський Ярема
" Австралію	-	Жеботівський Р.

XXXXXX - XXXXXX
XXXXXX - XXXXXX
XX XX

Просимо читачів вибачити недогляджені помилки в попередньому числі Інф.Листка (ч.І Квітень 1950) і виправити їх у таких місцях:

стор.:	рядок:	надруковано:	має бути:
1	27 зг	розв'язку	розв'язку
3	5 зг	Сміх Аріяніка	Регіт Аріяніка
4	23 зг	Драйхмара	Драй-Хмара
4	35 зг	"	"
4	2 зг	Козоріз	Козоріс
6	21 зг	За - сів	Засів
7	1 зг	Три серця у	2 серця у 2 такту
8	12 зг	Хулії Хуреніто	Хулії Хуліда

На "ВИДАВНИЧИЙ ФОНД ЛК ЗАРЕВО" зложили добровільні датки:

Проф.П.Шуган	10 НМ
Д.Козицький	2 НМ
Р.Деревний	2 НМ
П.Порожук	2 НМ

ЗА ПОЖЕРТВЫ ЩИРЕ СПАСИБЫ !

XX

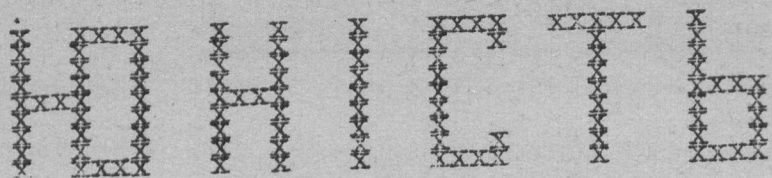
Х Р О Н І К А.

- 4.3.50 - відбулися перші сходи ЛК Зарево (проводу) в Мюнхені
- 22.4.50 - видання першого числа Інформаційного Листка ЛК
- 12.5.50 - Інтерв'ю з Дром Остапом Грицаєм відносно стану еміграційної літератури
- 4.6.50 - за ініціативою нашої Комісії в Берхтесгадені відбувся Вечір Поезії Петра Карпенка-Криниці
- 24.6.50 - ЛК улаштувала Творчий Вечір В.Шульги - сьогоденного редактора ЛНВ. На вечорі заслухано уривки з роману "Непоборні".

XX

Адреса проводу Літературної Комісії:

Любомир Винар (для ЛК Зарева) Берхтесгаден - Струб
табір "ОРЛИК" 3 бл 109 кімн Німеччина

Золота пряжа мрій снується романтичними шляхами наших густих лісів, відзвонює здалека спів пташок, брешить пісня по далеких розлогих рівнинах степу. Наше мистецтво скоплює ці ніжні звуки та барви і бачимо їх відзеркалення в наших прегарних творах, творах високого, чистого мистецтва. Немає в них ні хмаринки суму, розлуки життєвої невдачі, ба навіть видається погідним барвистим вузлом в який збігаються різноманітні нитки життя повного краси і щастя, співу й гомону, вільних, але ніжних переживань і безконечної мello дії чуттєвої пісні, що вічно брешить у вечірніх годинах тихого, спокійного життя села.

Інша сторона цього образу, тінисті закамарки іншого життя малюються побіжно й то ідеалізовано, або й не звертається на них великої уваги. А це друге, вже непригоже мистецьким охопленням, темне, важке, цупке життя існує. Ним живуть люди, що займають рівновартісне місце на сцені людського життя. Це життя бідних хижин, що заповнене димом дешевого міцного тютюну випарами алкоголю. Люди в ньому зневірені в життя й ідеал вищої сили: це фахові вбивці й шахраї, люди хворі, особливо жінки й дівчата, що не знають високої честі, це злочинці і....звичайні пересічні люди, ось такі, як цей і ось цей чоловік, що гризуться сьогоднішніми цінами, борються з життям і терплять від нього. Люди, що знають голод, знають, що це зневіра, що це за моменти, коли цівка пістолі здається самотнім виходом з положення. Або й великі, щасливі люди, однак в темних хвилинах їх життя вони нудьгують, бо гримать. Ця сторінка життя дає мало матеріалу для мистецьких творів.

Схоплене реально, таке життя осуджується, як немистецьке. Чисте мистецтво, натомість, далеке від гарячого подиху життя, від глухого удару його б"ючки. Реалізм і романтика, життя і фантазія, об'єктивність і односторонність - відвічна проблема творця.

Розв'язка? Тут лише пов'язання одного з другим, доповнення цього іншим, вічним об'єднанням нерозлучного мистецтва від життя, є можливе. Зуміти знайти красу не лише в погідних днях і високих почуваннях, а також в розчаровуючих сутінках дощової погоди й твердо стиснених устах ненависти, повинен мистець. Вміти витягнути з брудних завулків великі мистецькі приклади правдивого життя і поставити їх в однаковому дійсному світі з гарними невинними ідеалізованими ляльками. Тоді буде життя правдивим вчителем і знати-ме кожний де кінець фантазії і початок теплої крові живого існуючого тина.

Ви знаєте життя? Ні! Ніхто його не знає. Це така рухлива, вічно змінна абстрактна річ, що її всеціло пізнати годі. Однак ми мусимо старатися його пізнати, а не закривати очі фантастичними примарами чи такими ж - суб'єктивного представлення ніби дійсного життя темних вулиць. Немає виключно зла і біди, зневіри і смерті але й нема звершеного щастя - є лише мистецтво, що мусить об'єднати в собі все природне, все людське, живе й гарне, повне правди і краси.

Слово в нас важливий чинник і воно в великій мірі оприділює дію твору. Тому його форма повинна відповідати вимогам інтелектуального стану, зближуючи читача до дії. Нова форма слова в кожній

новій добі. Близька до життя, що тече сьогодні. Ці вимоги промовляють за сьогоднішньої короткою, густою на зміст і почування бормою слова. Пересиченою ними.

Ці думки випливають з клича Ю Н І С Т Ь ! Юність можливо не як оприділення віку, але як символ весни життя, свіжості і бадьорості, повноти життєвих загадок і їх розв'язок. Клич свіжої дії, нового напрямку, що не відділить життя від краси і навпаки. Юність шукає краси життя і виявляє його словом!

В.Д.

xxxxxxXXXXxxxxxx

Емма Андіївська

Ч А С

Від злоти перегнутий ріг
Змагається за першість з далечинню,
Як і його змагалось покоління.
Ще він її на цей раз переміг,
А старість вже болотом по коліна.

Від неба сіллю в горлі віддає.
Сідлає вітер трави - і за обрій.
На зміну рогу місяць робить обмір:
Розділить, множить потім додає
Але і в нім вже назрідають тіні.

Емма Андіївська

В В Е Ч Е Р І

Чиясь свідомість нечутно плаче.
Від болю гнеться цигарки дим.
Вечір недоторканий, дитячий
Притулився до моїх колін.
Не питає. Нічого питати...
Розбиваються слова об пізний час.
На підлогу. Нікому збирати.
Переповнені долоні ласк
Виливаються в чиясь свідомість.
Не витримую дитячих рук.
Під годин біжучу нерухомість
Дограв свою останню гру.

К Р О В Ч А Р І В Н И Ц І .

Блідий місяць - довхелезні, ^{промені} а зорі дрижали - одні мерехтіли, інші рівномірно блищали. Точно, як життя: одні в ньому мерехтять щастям, інші насолоджуються щоденними турботами. І для тих і для інших воно є дороге.

Навколо - срібляста тиша. Прекрасна зимова ніч. Який чар! Немов рухоме покривало лежало на чистому, як кристалі снігові. Дивні рухомі скалки втікали кудись. Над ними пронизливі промені місяця. Вони не втечуть - вони творять чудовий танець під ритм зимової ночі. І в тіні і під покровом блакиті - панує нечутний рух. Ритм

життя - природа і село в його обіймах.

І як прекрасно залишитися отак десь у тіні і спостерігати чар природи, віддатися їй всеціло душею і тілом - забути про все і плисти за тією хвилею сріблястого моря. Воно котить їх ген через поля - вдаряє об похилі селянські хати і морехтить, морехтить. А пухнаті сніжинки інею нечутно спадають на вас - ви ставте суцільністю снігового покривала. Вас ніхто не бачить - ви є частиною природи що говорить. І тоді так добре спостерігати що діється навколо. Навколо-срібляста ружома тиша.

Та враз. Що? Хто посмів нарушити непорочну велич природи. Хтось прокрадається. Хоче вирватися з цього оточення людського перебування. Чому? Чому так обережно? Хіба ж він не з господар цієї землі? Чому нарушує благодать спокою вічності? Невже ж його не бажав?

Так, він порушив тишу, він зрушив усе і життя завирувало, закле котіло, застогнало від розриву гранат монотонно завила сиротачими кулями і... зойкнуло останнім криком конячого.

Чужа застава помітила його. Почалося. Почалося те, що вже майже ввійшло в щоденне - жакхливе. Як відповідь на зухвалу "галт" - морозну тишу прорізав постріл: один, другий, а далі... Не думав, не припускав, не сподівався. Може зрада. Чусів боронитися. Засвистіли кулі - почувися брудні німецькі лайки конячих. Бій розгорявся. Село в тривозі насторожилася.....

А люди? Куди ж їм? За вікнами немилосерний мороз. А даліше холодні багнети окупанта, що встиг вже оточити село. Дика тінь смерті лягла на спокійне передхвилюю село. Доля його як і багатьох інших така сама, від тоді як прийшли вони - "вирозвителі". Розпочався наступ. Не був плановий стратегічно - проти безбройного не потрібно військової стратегії. Був безплановий по формі і невимовно жакхливий по суті. Злепі постаті. В руках рушниці. Прокрадалися від хати до хати. Непідвудні незрозумілі вигуки, тріск по ломаних дверей, болючий стогін конячого. А над тим густий дим, оне резавшися довгими язиками вогню. Лише попіл як символ хемічного закону залишався на місці, де вирувало життя.

Але чому серед багатьох палаючих стоїть одна нерухома. Невже ж невиконаний наказ? Адже звідти перед хвилиною лунали постріли - потім... все стихло. Хтось вдерся до середини. Ішов шляхом легкого опору - катувал, нівечив, нищив. Не відчувал, не бачив - очі засліпив наказ фюрера. Один його погляд робив з людини звіря. Але тут

В просторій хаті, в кутку блимала лампадка. Під нею образ Божої Матері. Перед ним навкомішки, анісни руки до неба, хтось молився. Третячий голос - незрозумілі для гостя слова. Але в них щось величчого. Золотисте волосся спливало по її стані. Воно красувалося в напівтемряві. В його душі щось закипіло невимовним болем почування. Не вірив собі. Ішов виконати наказ. Нічого не звертав уваги в голові наказ. Бажкі кроки кованих чобіт наближались до постаті. Багнет чомусь не піднімався - не міг. Боровся в душі. В ній було жакхливіше, як там за вікнами.

- Вона ж говорить з якоюсь могутньою силою - Богом. Ну, але ж його немає - так рчили. А може неправда? Заговорити? Але чи зрозуміє? Покінчити - це в останнє щось зойкнуло в душі і замовкло. Мабуть навіки. А може лиш на одну хвилину. Та ж це не перша жертва. Так - але всьому є кінець. - Мабуть кінець і моїм жертвам!

Враз постать рвучко повертається і... перед ним образ, образ, що під лампадкою, що у мрії. Задумливі глибокі очі глянули в його похмурі обличчя. В його руках окровавлений багнет. І в цій хвилині не була не постать, це була статуя - нерухома, німа.

- Стріляй! Чому ж стоїш? Адже ж також стріляла.

Мовчанка.

- Кров капає н в твій чобіт, кров багатьох невинних. То ж доповни свої жертви ще однією. Я спов виконала.

- Кажеш стріляти. Чому? Ти стріляла - обороняла своє власне життя й життя інших. А я? Я живу життя невинних. Але прийшов кінець. Я відчуваю в душі. Якась чарівна сила б'є від тебе - ти ча-

Властиво я знав, що я не в "вільнодумець". Віра пересуває гори, к.,... невірності. Я не приставлю вірі сумніву, але вер- чня: чого б не могло бути - цього немає.

Тому відмовляюся в природі брати під розгляд цілеспрямованість. За радю найкращих, я буду систематично всьди замість "чому" ставити "як". Я знаю, наприклад, (або щонайменше мені це сказано) що речовина, яку виділяє гусениця шовкопрядки для творення кокону, отруїла б її, якщо б вона затримала її в собі. Вона її викидає. Випорожнюється, щоб себе рятувати. Це не перешкоджає кокону, який вона мусить творити і інакше не могла б творити під загрозою смерті. Хороняє її метаморфозу і що гусениця не може стати метеликом не звільнившись від повкової отрути. Однак я мушу подивлятися, в який спосіб тут це "як" зазублюється за "чому" і зніщується в такому широму ладі і змінній дії, що я не можу одне від одного відрізнити.

Так само є з слимаком і його мушлею. Безуминно всьди в природі проблема і розв'язка є чимсь нерозлучним. Або радше: немає проблем. Блише розв'язки. Шойно людський дух винаходить проблему. Зай всьди бачить проблеми.

С'є марран ! х.

х. Питомений бранець. вислів, який тяжко віддати в укр. мові. Має значення приблизно "хай згорить". А. Від сам подав до цього вислову заувагу: "Вперше рживав цей страшний вислів; я навіть не знав як це слово пишеться...але це одинокі відповідне."

Переклав: В.Дмитріюк

Лесь Вишневий

ВЕСНА

Шумить весна... Меліє згадкою минуле,
А серце б'ється - прагне в височинь...
Думки летять - блакить голубить
Бад хвилями за вітром навздогін...
Прийми, весно - я звесь для тебе
Моя душа і серце й полум'я божань -
Горять в огні зеленім і за мене
Благословляють Господа: "Не скривдь змагань !"

МІНІАТУРИ.

УТЕР ФЕЛІКС ?

Руїни окупованого ворогом міста. На камені сидить слінець - жертва війни. Біля нього - юнак. На його обличчі задума: зморщене чоло -

- "Ти бачиш місто ?"

- "Так, його руїни."

- 61 -

- "Тут колись і я ходив по вулицях. Це молодим. Тоді ще бачив сонце - світ. Однак не жалую, що в тій хвилині лиш темноту бачу, а не ці руїни й ганьбу, що під ясним сонцем... (Прислухається.) Ти бачиш когось на вулиці ? Хто йде ?"

- "Це наша дівчина з воєм чужоземним. Мають прощатися. Він пригортає її чудовий стан, вона ж - у землю дивиться."

- "...Чудовий стан... Я бачив тож колись... Та часом, бо не можу бачити в обличчя ворогів дівчаток наших тіло. Мабуть і я, що ганьба не доходить до розуму крізь ці прокляті очі..."

- "Щасливий ти? О, ні! Я є щасливий, мій діду. Бо бачу нашу ганьбу й сором. Це більш страшний у берні родич. Та й щасливіший, бо ганьба, біль і сором до завдання, до війни найсильнішого мене зривають. Щасливий, бо у собі чую поміч. Рідко бачу ціл п'яних, що ними вже відплата й кара на напасників. Не. (Варіюється, чоло його яснє, дивиться в далечінь). Я бачу кару, бо ворогів. Я бачу нашу перемогу.

В.Хорунжий

П Р И Т О Д А.

Чудом сотворена...

Голубе небо й золоте сонце. Рожеві хмаринки - без руху. Промінь на дні на землю - купається в ньому. Тішиш і пестить ним людину. Спокушує сріблом місячної ночі...

...вічно....

Співаєш золотими акордами пташок. Шепочеш про свою могутність вбираючися в красу шовково-пукнатих трав, жемчужно-перламутрової осени, скрипучого снігу.

Смієшся з мізерного життя людини і кличеш в свої обійми.

Ти - чарівна.

Часом голосиш над заблуканою долею людини на цьому світі. Розумієш її більше, як вона сама себе.

Ти - непереможна.

Часом зрадлива тому що відрізано-вірна вічно. Милуєшся безмежними полями свого багатства. Іронічний усміх злетів легкими крилами над тобою - людина думає, що це все наслідок її праці. А ти завжди в своїй величній красі мовчазна - часом сувора,

Тому й могутня.

Ти чудом сотворена,.....

О.Полтавський

"КОМЕДІЯ" ОДНОГО ЖИТТЯ.

Осіння ніч... Ким"яні плити города Льва. Яскраві газові світла танцювали танок смерті. Пустіли вулиці. Мертвецька тиша проковтнула ціле сонне місто...осіння ніч.

I.

Сумно шелестять каштани на Листопадовій вулиці, немов згадують колишні дні слави й блиску. По синіх хмарах весело качалося велике, жовте кружельце кидаючи на землю довжелезні нитки золота. Здавалося, що ніхто не зважувався порушити так непорочної тиші вулиць великого міста.

Аж ось кроки - хтось ішов. Ізза рогу висунулася вже ціла постать. Нога поза ногу, неначе моряк на п'яному помості, коливаючися ішов Листопадовою догори. Випадковий прохожий - чи людина призначення?..., мабуть те друге. Голова втуплена в землю. Неначе на екрані перебігають події його життя: потічок...журчить вода.. шум молодих беріз...а вслід за цим осуд людей: "росте новий філозоф"...а потім, потім батько - "націоналістичні ухили"...Скбір - матуся...Личаківський принтар...Ні, ні, вже досить!...Чаша горя перелита вщерть. Сьогодні вже покінчу, подумав і пішов далі назустріч ночі...топ мав уявлення про своє життя.

II.

Регоче душа студента...А чи є щось більше жакливе, як живий регіт душі, як її роздвоєння на добро і зло... На чорне і біле?

Душа це найбільш складна будова, на яку міг здобути собі такий великий архітект, як Бог...Невже ж лиш муки, муки і терпіння,

невжеж кожний мусить перейти страсним шляхом Голготи ? Невжеж...? Ніхто не відповідає... "Життя - каскада терпінь, ціла гора страдних переходів - а де ж щастя ?... Ха, ха, щастя, людине, це ж твоє слаба уява, це хвилина забуття, а там далше знову ж терпіння, шлях ". Прач ти- ох ти демоне моралі я :: "ти мусиш жити для тої хто тебе видав - не смієш бути капітаном, що серед бурі покидає свій корабель"... О, ні... Я лиш матрос, гідкий матрос, що потапає в морю зла. Я зненавидів цей світ - витвір Божого Духа, я мушу його покинути...

Переходив біля ліхтарні - пучок мінливих променів стрибнув на обличчя: в очах божевільний вогонь постанови. На виски спадало чорне, як вуголь, волосся... Розпущений крават і розкританий піджак. Отак виглядала людина - жертва.

III.

Із темряви ночі виринули на вуличне світло дві постаті міліціонерів - представників сучасної влади. На плечах до місячного сяйва вилискували цівки гвинтівок.

Саша: - "Андрюша, пачему ти такой невесёлий, Катюша бросила ілі снуёш кавтрреволюцік протів власті."

Андрій: "Іди к чорту з твоїми властями..."

Саша: "Да - ти настоящий..."

Андрій: "Ах, мовчи, чи ти зрештою можеш знати чого в серці повно, скільки там горя і туги... Я тут далеко, а там соняшні степи Херсону, - там моє життя."

Саша: "Что здесь - это і там: советская власть... Львов тоже советский, да ти мілий чотого снуёш..."

Андрій (задивлений в бездонну темряву ночі): "А там Андрійко і Микола опухають з голоду... О, будь проклята та година, цей час, коли я зачав будувати нове життя !"

Саша: "Тіше... Пачему разарался, сматрі кто ідьот... Ей карешок, пастой !" Одначе на цей виклик місцевої влади прохожий не звертав уваги - ішов далше. За хвилину були біля нього.

Саша: "Дайош пашпорт ! Ти б.... ночная... скарей."

Студент: "Пашпорт ! Ха, ха. Він онтам (рукою показує небо)."

Саша (повільно знімає з плеча рушницю): "Ето шпіон, Андрюша."

Нада розстрілять. І жорстоко засвітилися в нього очі.

Андрій: "Ні, годі! Саша, хіба не бачиш - безборонна людина... Чи в тебе немає сумління."

Саша: "Замалчі ! Я знаю что делаю..." Та не встиг ще докінчити, коли залізне рам'я Андрія обвинулося довкола його шиї - сухий тріск в'язів і Саша вився в судорогах на травному килимі.

-Ох, ти сволоч, хахол ! І вмить до місячного світла блиснуло дуло нагана... Блимнув вогник. - Ето всем вам - всем... і сконав. Ще хвилину стояв Андрій на місці, а потім цілим тілом рунув на землю, а сутінню осінньої ночі лилися слова:

-Гей, друже, молю, повідомте дружину, дітей - що батько згинув в обороні людини. Прадай ти ясен місяць. Мої розкішні... розлогі степи, прадай батьків... і ще востаннє застиг усміх на обличчі.

Судді тій нічній драмі не було - лиш зжовклий місяць у висотах і студент на цій обездоленій землі.

IV.

Студент продовжував свою мандрівку із глибоко схиленою головою. Передумував. Здавалося, що з ним переживає ціла природа. Темно-голубу блакить бані поривали суревісні плями хмар. Оріблястий однім оком кидав стьожки сяйва, а за хвилину сам потонував серед хмар. Нагальніше вдаряв вітер об смарагд каштанів, виспізуючи дивні мелодії - а втім десь далеко гранатну пляму пробігла смілива стріла. Одна, друга - а за хвилину вже весело хлюпотіла вода...

У.

Переходив біля останньої трамвайної зупинки. Назустріч - чорні скиби поораних піль... Ах, яка різномісна смерть, яка різниця в житті тих двох... "Людина живе на те, щоб вмерти" - діалектично протигіла душа... Їдала забіліла акація. Навкруги темніть ночі, а ще біляша темніть душі. Так, тут найкраще... Нервовий шаг руки і маленька лтучка заліза... Ось, кінець, ще лиш потягнути... А втім - о, Боже - сліпуче лезо роздерло блакитну плахту. А там - обличчя Андрія: уста зціплені. Суворість. А очі немов говорять - "Ти не стоїш мого життя. Болгує". Рука безсило вгала... Ні - не підене мому, зашто... Треба боротися - Андрій дороговказом.

І враз сталося диво, цей анемічний духом молодець впав на колін і зніс руки... В несприятливу прохоту горобиної ночі полинула пристрасна молитва... За батька, матір, за цілу батьківщину...

УІ.

З горішньої Листопадової хтось ішов шорим кроком. Темна плахта неба мінилася золотом чіточка. А посеред них ліниво качалася старий, поживклий місяць - одинокий свідок із численних "комедій" людського життя.

ЕПІЛОГ.

Піддана розбитої комуніти. Маленька кімната, недавчий апарат і студент. Надавець: - "Увага... увага тут Львів - Львів, кличемо Чорного Льва..."

Відбичач: "Тут Чорний Лев - слухаємо... слухаємо."

Надавець: "Хаос - червоний змії гинув - заць перебіг дорогу..."

Відбичач: "Стримати похід - дванадцять Коре приходить. Уважно, щоб не розбити вікно."

Надавець: "Завтра о пестій годині... Уважно."

Відбичач: "Чорний Лев в місті. Червона калюжа крові..."

Надавець: "...тріюмф. Львів наш."

Двері з тріском відскочили. Післанець. "Червоні у відступі союзні війська 10 кілометрів від міста. Майже все в наших руках. За годину приїздить Потковник - уже все готове."

Студент надягає плащ і виходить. На носі нікого. Місяць пчняво лізе вгору. Тьма... А там ген пурпур заграви - градусний символ нового життя.

На Листопадовій шуміли каптани...

Л. Княжич

oooo oooo oooo

Видав: Провід Літературної Комісії ЗАРЕВА

Редагує: Колегія

Адреса Проводу Літературної Комісії ЗАРЕВА:

ЗАРЕВА (Листопад)